

ULYKKESFORSIKRINGSLOVEN AF 6. JULI 1916

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 25. Januar 1917

Af

Axel Birkmose.

Ved Skrivelse af 12. November 1910 anmodede Indenrigsministeriet Arbejderforsikrings-Raadet om at udarbejde Udkast til en Lov, omfattende alle de Emner, der for Tiden findes fordelt mellem de nugældende 7 Ulykkesforsikringslove.

Det Program, der i Ministeriets Skrivelse blev stillet A. F. R., gik ud paa:

- 1) at sammenarbejde de gældende Love til en enkelt Lov;
- 2) at udjævne Uoverensstemmelser i de nugældende Regler;
- 3) at afhjælpe praktiske Ulemper ved Lovene;
- 4) at udvide den i de nyere Ulykkesforsikringslove indførte Forsikringspligt til alle Arbejdsgivere, som Loven paalægger Forsikringsansvar;
- 5) at udvide Forsikringspligten til alle erhvervsdrivende, der anvender fremmed Arbejdskraft, og hvem der ikke hidtil har paahvilet en saadan Forsikringspligt;

- 6) at udvide Adgangen for Arbejdsgivere og selvstændige erhvervsdrivende til at tegne frivillig Forsikring med Statsunderstøttelse.

Et saadant Udkast til Lov tilstillede A. F. R. Indenrigsministeriet i December 1911. Særlig paa Grund af den daværende Indenrigsministers Sygdom hvilede Forberedelserne til Lovforslaget i Ministeriet i nogen Tid, og først i Januar 1915 blev Lovforslaget forelagt for Rigsdagen. Og endelig den 30. Juni 1916 blev det færdigbehandlet paa Rigsdagen, og en Uge efter Lov.

Sammenligner man Loven med A. F. R.'s Udkast, vil man se, at der ikke findes væsentlige Forskelligheder. En Del redaktionelle Ændringer er foretaget, en Mængde Detailler skyldes Rigsdagen. Men Grundlinierne er ikke forandrede. Og der har næppe nok været nogen egentlig Diskussion om dem; og dertil havde der vel egentlig været al mulig Anledning, al den Stund denne Lov og den ved denne skabte Ordning maa siges at være tænkt som nogenlunde varig. I Udlandet er der ogsaa i de senere Aar lovgivet paa dette Omraade — jeg skal blot nævne, at Sverige omtrent samtidig med os fik en ny Lov vedtaget; den træder dog først i Kraft fra 1. Januar n. A. Ved de Forandringer, der er foretaget, og ved den Ordning, der herved er tilvejebragt, er vor Ordning paa mange Omraader blevet endnu mere forskellig fra Udlandet, end Tilfældet var i Forvejen, hvad der i og for sig er uheldigt, da danske Arbejders Behandling i Udlandet i Henseende til Ulykkesforsikring selvfølgelig er afhængig af Gensidighed. Og Udlandet har hidtil, netop paa Grund af at vi indtager en væsentlig afvigende Stilling m. H. t. Ulykkesforsikring, vist sig i høj Grad

uvillig til at slutte gensidig Overenskomst. Jeg tror derfor, at det ikke vilde været helt uden Nytte, om man havde kastet et Blik ud til vore Nabolande og gjort sig Forskellighederne klar og overvejet, om ikke noget af det fremmede havde været anvendeligt herhjemme.

I alle Landes Lovgivning om den sociale Ulykkesforsikring er til en vis Grad den samme Retningslinje til Stede. I Erkendelse af, at de almindelige Regler om Skadeserstatning ikke slaar til, begynder man overalt med at indføre en udvidet Erstatningspligt for de Virksomheder, der øjensynlig frembyder en særlig Ulykkesrisiko for de deri beskæftigede Arbejdere. Det forudsættes dog, at Ulykkestilfældet til en vis Grad maa tilskrives Arbejdsgiveren eller Arbejdslederen. De Beløb, der skal ydes Arbejderne i Ulykkestilfælde, er ikke ret høje, og man overlader det i Reglen til de tilskadekomne eller efterladte selv at søge deres Ret ved de almindelige Domstole. For at give Arbejdsgiverne Adgang til at befri sig for Risikoen koncessionerer man Forsikringsselskaber. Efterhaanden udvider man Erstatningspligten til flere Erhverv, gør Beløbene højere, og netop paa Grund af, at der saaledes drages ind under Erstatningspligten flere og flere smaa Arbejdsgivere, og paa Grund af, at Erstatningspligten gælder ikke ringe Beløb, forandrer man Forsikringens Administration og Organisation. Man indfører særlige Myndigheder til Afgørelse af de af Lovene opstaaede Sager, og man indfører Pligt for Arbejdsgiverne til at afgive deres Risiko til af Staten anerkendte Forsikringsselskaber. Mange Steder gaar man til en Tvangsforsikring, idet de forsikringspligtige Arbejdsgivere skal afgive deres Risiko til Tvangssammenslutninger eller til en Stats-

anstalt; nogle Steder ligger Afgørelsesmyndigheden tilmed hos denne Anstalt. Og samtidig bliver Ydelsen af Erstatning i Form af Rente næsten dominerende.

Herhjemme begyndte man ved Loven af 7. Januar 1898 at indføre en udvidet Erstatningspligt for Arbejdsgiverne i de Erhverv, der frembød den største Ulykkesrisiko for Arbejderne, især den egentlige Industri, hvori der anvendes Maskiner, Byggeindustrien og Jernbanevirksomhed. Man stillede det frit for Arbejdsgiverne, om de selv vilde bære Risikoen, eller om de vilde afgive den til Forsikringsselskaber, der skulde have Indenrigsministerens Anerkendelse til at overtage Risiko efter Loven. De Erstatninger, der skulde udredes efter denne Lov — der endnu er den eneste gældende Lov for Byerhvervene —, er ikke store. Erstatningen skal ydes i Form af en Kapital en Gang for alle; ved fuldstændigt Tab af Erhvervsevnen udgør den det 6-dobbelte af Aarslønnen, dog ikke under 1 800 Kr. og ikke over 4 800 Kr. Ved en mindre Forringelse af Arbejdsevnen beregnes Erstatningen som en proportionalt til Forringelsens Størrelse svarende Del af Erstatningen for fuldstændig Invaliditet. Indtil Erstatningen senest 1 Aar efter Ulykkens Indtræden fastsættes, faar de tilskadekomne Dagpenge, der udgør $\frac{3}{5}$ af Daglønnen, dog ikke over 2 Kr. daglig. Dagpenge ydes ikke for de første 13 Uger, idet det forudsættes, at Arbejderne sikrer sig ved Indmeldelse i en statsanerkendt Sygekasse. Sygebehandlingen er ogsaa Ulykkesforsikringen uvedkommende. Ved Loven oprettedes Arbejderforsikrings-Raadet, der er paritetisk sammensat med 2 Repræsentanter for henholdsvis Ar-

bejdere og Arbejdsgivere samt 3 af Kongen udnævnte Medlemmer.

Ved en Lov af 1. April 1905 blev Søfolk inddragne under Ulykkesforsikringen, for saa vidt de beskæftiges paa Skibe, der er maalt til mindst 20 R. T. brutto. Ydelserne efter denne Lov er lidt lavere end efter Loven af 1898; ved Loven paalagdes det Rederne at afgive deres Risiko til et Forsikringsselskab; praktisk talt har alle Redere forsikret deres Risiko i den gensidige Forening „Danske Skibsrederes gensidige Forsikringsforening for Søfolk“.

Endelig paalagdes der ved Loven af 27. Maj 1908 alle Arbejdsgivere i Landbrug, Skovbrug og Havebrug, der til Ejendomsskyld til Staten er vurderet til Beløb af over 6 000 Kr., Forsikringspligt. Erstatningerne efter denne Lov er endnu lavere end efter Loven om Søfolks Forsikring; ved fuldstændig Invaliditet ydes 3 600 Kr. en Gang for alle; Dagpengene udgør 1 Kr. 20 Øre daglig.

Forinden jeg gaar over til en Gennemgang af den ny Lov, skal jeg lige nævne, at der ved Loven af 3. April 1900 aabnedes Adgang for Fiskere til for en Præmie af 5 Kr. aarlig at forsikre sig i den i dette Øjemed oprettede „Ulykkesforsikringsforening for danske Fiskere“. Beløbene, de er forsikrede for, er omtrent de samme som for Landbrugets Arbejdere. Hvad Foreningen ikke kan udrede for den erlagte Præmie, tilskyder Statskassen, ca. 8 000 Fiskere har indmeldt sig i Foreningen. Ved den før nævnte Lov af 27. Maj 1908 aabnedes Adgang for Landbrugere, der driver Ejendomme, der til Ejendomsskyld er vurderet til ikke over 6 000 Kr., og Arbejdere, der beskæftigedes paa

saadanne Ejendomme, til at tegne frivillig Forsikring efter Lovens Regler, saaledes at de paagældende Forsikringsselskaber faar Halvdelen af de i Henhold til Loven udredede Erstatninger godtgjort af Statskassen. Knap 20 000 mindre Landbrugere har benyttet sig af denne Ret til frivillig Forsikring.

Det første Programpunkt i Ministeriets Skrivelse fra 1910 er gennemført. De 7 Love med ialt ca. 150 Paragraffer erstattes fra 1. April med én Lov med ialt 80 Paragraffer. Det andet Programpunkt om Uoverensstemmelser er gennemført i det væsentlige. Dog findes der i den ny Lov Særbestemmelser for enkelte Grupper af forsikrede eller Arbejdsgivere; disse er begrundet i mere eller mindre nødvendig Hensyntagen til de paagældendes særlige Forhold; uheldigt er det dog, at Raadet som hidtil er delt i 4 Afdelinger, en Industriafdeling, en Fiskeriafdeling, en Søfartsafdeling og en Landbrugsafdeling. En uensartet Praxis og deraf følgende Konflikter aabnes der derved Mulighed for.

Ogsaa de praktiske Ulemper har man til dels raadet Bod paa. Som før nævnt bygger Lovene paa Forudsætningen om, at de tilskadekomne er Medlemmer af en Sygekasse, og fastsætter i Overensstemmelse dermed en Karenstid paa 13 Uger. Nu er imidlertid det Tilfælde undertiden indtruffet, at en tilskadekomnen, der var Medlem af en Sygekasse, i hele Karenstiden eller en Del af denne hverken har kunnet faa Dagpenge' efter Ulykkesforsikringsloven eller Sygekasseloven, fordi Pengehjælpen paa Grund af Sygdom i de forudgaaende 12 Maaneder var helt eller delvis opbrugt. Naar man bygger paa en Forudsætning om Konneksitet mellem de to Love, er et saadant Forhold

utilstedeligt, og ved den ny Lov er da ogsaa bestemt, at for Sygekassemedlemmer begynder Dagpengene i hvert Fald at løbe fra det Tidspunkt, da Ydelse af Pengehjælp fra Sygekassen ophører. Desuden er der foretaget Ændringer af principiell Natur, for saa vidt disse er en videre Udvikling af de grundlæggende Synspunkter, hvorpaa vor Ulykkesforsikringslovgivning hviler; derimod er der ikke foretaget Forandringer i Grundlaget for Lovgivningen; Kapitalerstatning er bibeholdt, Karenstiden ligesaa, og der er ikke saa meget som en Antydning af en Statsanstalt.

Medens de nugældende Love i Lighed med, hvad der almindeligvis er Tilfældet i udenlandsk Lovgivning, kun tillægger Arbejdere i de i Loven udtrykkelig nævnte Erhverv Ret til Forsikring, indfører den ny Lov det Princip, der er gældende i den engelske Lov af 1906, at alle, der beskæftiges i Andenmands Virksomhed eller Tjeneste, og som ikke er udtrykkelig undtaget, er berettigede til Forsikring. Naar det principielt rigtige Udgangspunkt er det, at alle Arbejdsgivere bør være forsikringspligtige, — og ud fra Betragtningen om Ulykkesforsikringen som en Driftsomkostning er dette Synspunkt utvivlsomt rigtigt — vil det være teknisk urigtigt i Loven at opregne, paa hvilke Virksomheder Loven skal finde Anvendelse, idet en saadan Opregning vanskeligt vil blive udtømmende. Loven har ved denne Udvidelse af Kredsen af forsikrede Personer i nogen Grad mistet Karakteren af at være en social Lov, idet f. Eks. Lærere, Forsikringsagenter, Kunstnere, Ingeniører og andre, der ikke kan siges i social Henseende at være ligestillede med Arbejdere, har Ret til at holdes forsikret mod Følger af Ulyk-

kestilfælde. Loven kræver nemlig blot af saadanne, at deres Aarsløn i den paagældende Virksomhed ikke maa overstige 3000 Kr. Det vil herefter, selv naar man med Skam at melde har maattet tilstaa, at Fiske-riet er undtaget fra Forsikringspligten, naar det da ikke udøves med Skib, der er maalt til mindst 4 Reg. T. brutto, kunne siges, at Danmark med Hensyn til Forsikrin- gens Omfang staar i forreste Række; med den nævnte Und- tagelse vil saa godt som alle, der er antaget til Arbejde af en anden, være forsikrede, og desuden ogsaa i vid Ud- strækning Arbejdsgiverens Børn, der deltager i Erhvervs- arbejdet. For Fuldstændigheds Skyld bør dog nævnes en af praktiske Grunde opstillet, næppe vidtrækkende Undtagelse, nemlig den, hvorefter den, der uden iøvrigt at beskæftige Personer, der er forsikringsberettigede efter Lovens Regler, alene i sin Husholdning eller ved personlig Tjenestegerning anvender Medhjælp af til- fældig og ganske forbigaaende Art, ingen Forsikrings- pligt har for denne Medhjælp. Det typiske Tilfælde for denne Undtagelsesbestemmelses Anvendelse vil være en Arbejderfamilie, der under Konens uforudsete og kortvarige Sygdom antager en Kone til Hjælp i Huset. Her vilde Paabud om Forsikringspligt drage uhyggelige Konsekvenser efter sig. I for sig er det imidlertid teoretisk urigtigt at berøve denne Medhjælp Retten til Forsikring; og en saadan tilskadekommen vil jo alt andet lige være lige saa uheldig stillet som andre tilskadekomne. Spørgsmaalet vilde let og uden større Bekostning kunde løses ved en Lov, hvorved Staten paatog sig Forsikringen af denne Medhjælp. Sam- tidig burde utvivlsomt Staten paatage sig at udrede Erstatning til under Arbejde eller ved Tjenesten til-

skadekomne, af Staten beskæftigede Personer, der ikke er „antagne til“ Arbejde, Fattiglemmer paa Fattiggaarde osv., Fanger og Værnepligtige. — En Opgørelse af, hvor stor Udvidelsen talmæssig er, giver til omtrentligt Resultat, at medens der efter de nugældende Love er forsikret ca. 450 000 Personer, vil Tallet efter den ny Lov andrage ca. 800 000. Af Udvidelsen falder ca. 75 000 paa Tyendet, ca. 200 000 paa Industri, Handel og Haandværk. Resten falder paa Landbrug, Skibsfart og de immaterielle Erhverv.

De gamle Love gælder kun Ulykkestilfælde. Det er i Virkeligheden en urigtig Begrænsning; enhver Invaliditet, ethvert Dødsfald, enhver Arbejdsudygtighed af nogen Varighed, der maa henføres til Arbejdet i Andenmands Tjeneste, bør i Virkeligheden erstattes; jeg sigter til Erhvervssygdommene; at de ikke medtages, skyldes praktiske Vanskeligheder; da Tilfælde af denne Art tilmed forekommer forholdsvis sjældent i dansk Industri osv., har man ment, at dette Spørgsmaal naturligt bør løses gennem en Lovgivning om almindelig Invalidforsorg. Den ny Ulykkesforsikringslov udvider dog Ulykkesbegrebet noget, idet den fastsætter, at lige med Ulykkestilfælde regnes skadelige Paavirkninger af højst nogle faa Dages Varighed. Som Eksempel paa denne Bestemmelses Betydning kan nævnes det ofte forekommende Tilfælde, at en Vable med efterfølgende Betændelse opstaar efter nogen Tids Brug af et Arbejdsredskab. Iøvrigt er Loven paa dette Punkt langt fra saa vidtgaaende som nyere Love i Udlandet, navnlig den engelske, der bestemmer, at visse i Loven nævnte Erhvervssygdomme i visse nærmere angivne Virksomheder skal regnes lig med Ulykkestilfælde.

Med Hensyn til Ydelserne betegner Loven en utvivlsom Fordel for Arbejderne og en forøget Byrde for Arbejdsgiverne — dog er den Byrde, der efter Loven paahviler Arbejdsgiverne, betydelig mindre end i de fleste andre Lande. For det første gælder som hidtil den Regel, at al Sygebehandling normalt er Ulykkesforsikringen uvedkommende, med den før nævnte Undtagelse for Sygekassemedlemmer, ligesaa Dagpengeydelse for de første 13 Uger. De paagældende maa selv sikre sig disse Ydelser fra en Sygekasse. Dette lader sig høre, hvis der som i Tyskland ved Siden af Ulykkesforsikringen bestaar tvungen Sygeforsikring, og det dels paalægges Arbejdsgiverne som Kompensation for den sparede Udgift til Sygebehandling og Dagpenge for de første 13 Uger ved Ulykkestilfælde at yde Tilskud til Sygeforsikringen, dels paalægges Arbejdsgiverne ved indtrædende Ulykkestilfælde at yde Hjælp til de af dem beskæftigede, der ikke skal være sygeforsikret. Med en frivillig Sygeforsikring som vor, vilde det teoretisk rigtige formentlig være det, at overlade Ydelsen af Sygehjælp og Administrationen af Dagpengene, i hvert Fald for den første Tid efter Ulykken, til Sygekasserne og at paalægge Arbejdsgiverne at godtgøre disse de virkelig hafte Udgifter eller at paalægge Arbejdsgiverne en direkte Erstatningspligt for Karenstiden.

I Sverige vil man forsøge noget i denne sidste Retning; ved vor Lov har man ikke indladt sig paa noget saadant. Der har været Bestræbelser i Gang for at faa den nugældende Karenstid nedsat til 8 eller 10 Uger; men Valget maa absolut staa imellem enten at blive staaende ved den nugældende Karenstid eller at

reducere den betydeligt eller helt ophæve den, og det sidste vil dels muliggøre Dobbeltforsikring, dels medføre store administrative Vanskeligheder. Man har derfor bygget videre paa den gældende Ordning; nogen Udvidelse er dog sket, idet der efter Loven skal ydes Bandager, kunstige Lemmer, Brillor og lignende Hjælpemidler, som af Raadet skønnes fornødne til at sikre Sygebehandlingens Resultater og formindske Ulykkestilfældets Følger eller nøjere bestemme Invaliditetens Grad. Endvidere skal der, saafremt den paagældende er Medlem af en statsanerkendt Sygekasse, ydes særlig Sygebehandling, som det ikke paahviler Sygekassen at yde i Henhold til dens Vedtægt, og som Raadet skønner fornøden til at opnaa den bedst mulige Helbredelse. Dette betyder noget forøgede Udgifter for Arbejdsgiverne. — For at hjælpe dem, der ikke er eller kan være Medlemmer af en statsanerkendt Sygekasse, er det bestemt, at den Understøttelse, som det offentlige yder en under Loven hørende tilskadekommen til Sygebehandling, har ikke Fattighjælps Virkning for den understøttede, altsaa en Udvidelse af Fattiglovens Bestemmelser om Understøttelse fra det offentlige uden Fattighjælps Virkning.

Dagpengeydelsen efter Loven forhøjes fra $\frac{2}{5}$ til $\frac{2}{3}$ af Daglønnen. Maksimum for Dagpengenes Størrelse sættes op til 3 Kr. daglig. For Industriens Vedkommende er Maksimum som nævnt nu 2 Kr., for Landbrugets Vedkommende udgør Dagpengene for Personer over 18 Aar altid 1 Kr. 20 Øre daglig.

Invaliditetserstatningen skal fremdeles udgaa i Form af Kapital. Foruden Danmark har nu kun Italien og Spanien Kapitalerstatning. Denne frembyder utvivlsomt

store Fordele, hvor Talen er om mindre Invaliditeter, om en anatomisk Defekt, hvis Arbejdshindring ved Tilvænning overvindes; i de Lande, der har Renteerstatning, kommer man da ogsaa mere og mere ind paa ved mindre Invaliditeter efter Overenskomst med tilskadekomne at ombytte Renten med en Affindelses-sum, hvad der jo tyder paa, at hverken ren Rente-forsikring eller ren Kapitalforsikring er den bedste og endelige Form for Erstatningsydelse i den sociale Ulykkesforsikring. Men selv ved større Invaliditeter frembyder Kapitalerstatningen store Fordele; den vil i mange Tilfælde muliggøre det for den tilskadekomne at slaa ind paa et selvstændigt Erhverv, eventuelt ved Hustruens Hjælp, og et Par mindre Enquêtes, der herhjemme er foretaget til Oplysning om, hvorledes tilskadekomne har anvendt deres Erstatning, og hvorledes det erhvervsmæssigt har stillet sig for tilskadekomne efter Ulykkestilfældet, har i det store og hele givet tilfredsstillende Resultater¹⁾; kun forholdsvis faa har anvendt Erstatningen ufornuftigt eller forødt den. For

¹⁾ De nævnte Undersøgelser, der omfattede tilskadekomne i Jernindustrien og Murerfaget, der havde mistet mindst 15 % af deres Arbejdsevne, gav følgende Hovedresultater:

- 19 havde indsat Pengene i en Sparekasse,
- 23 havde købt eller forbedret By- eller Landejendom,
- 10 havde anbragt Pengene i Erhvervsvirksomhed, der fremdeles gik godt,
- 61 havde anvendt Pengene til Underhold, Afbetaling af Gæld etc. (disse havde for en overvejende Del opnaaet gode Beskæftigelser i samme eller andet Erhverv),
- 2 havde bortødet Pengene,
- 12 havde anbragt Pengene i Erhvervsvirksomhed, som gik daarligt,
- 1 havde anvendt Pengene paa anden Vis.

Tiden foretager Raadet en større Undersøgelse i de nævnte Retninger m. H. t. tilskadekomne, der i de sidste 10 Aar har faaet Erstatning tilkendt for Invaliditet paa mindst 50 %. Denne Undersøgelse, der omfatter over 500 Tilfælde og viser meget interessante Resultater, vil under en eller anden Form blive offentliggjort. Nu bør det ogsaa erindres, at Raadet i meget vid Udstrækning griber ind i de paagældendes fri Dispositionsret over Erstatningen, enten ved Indkøb af Livrente eller Anbringelse af Pengene paa særlig betryggende Vis. Denne Raadets Myndighed, der fra i de bestaaende Love at være indskrænket til en Medbestemmelsesret i den ny Lov er blevet udvidet til en begrænset Dispositionsret, vil forhaabentlig vise sig heldig og forene Kapital- og Renteerstatningens Fordele. En Ulempe vil Kapitalerstatningen dog altid have, den forudsætter en forholdsvis hurtig (sædvanlig 1 Aar efter Ulykkestilfældet) og endelig Afgørelse. Om senere at forandre Erstatningen eller i væsentligt Omfang at tage individuelle Hensyn, f. Eks. til Alderen, som ved Renten, kan der ikke være Tale. Endvidere vanskeliggør den i nogen Grad at faa gensidige Overenskomster med Udlandet, ikke mindst fordi en Kapitalforsikring altid vil være billigere end Renteforsikringen. Dette sidste vil altid være Tilfældet, fordi man simpelthen aldrig vil kunne faa Erstatningen drevet op til en Kapital, der svarer til Renten i Udlandet; naar det nu ved Loven fastsættes, at der ved fuldstændig Invaliditet kan blive Tale om en Erstatning paa 12 000 Kr., saa lyder dette af ikke saa lidt, men svarer for en 30aarig Person dog kun til en Rente paa 600 Kr. og for en 50-aarig til godt 800 Kr. aarlig.

Jeg skal her minde om, at i Udlandet bevæger Renten ved fuldstændig Invaliditet sig fra 50 % (England og Belgien) til 70 % af Aarslønnen (Schweiz og Holland). I de fleste andre Lande udgør den $\frac{3}{5}$ (Østerrig, Ungarn, Norge og Finland) eller $\frac{2}{3}$ (Tyskland, Luxemburg, Rumænien, Sverige, Rusland og Frankrig). I alle Lande er der fastsat en højeste Aarsløn, der tages med i Betragtning ved Beregning af Renten (Finland 500 Kr., Norge 1 200 Kr., Italien 1 400 Kr., Østerrig, Ungarn, Holland, Belgien og Sverige 1 800 Kr. eller deromkring; Luxemburg og Schweiz 2 800 Kr.; i Tyskland medregnes de første 1 800 Kr. fuldtud, og af, hvad Aarslønnen overstiger dette Beløb, medregnes $\frac{1}{3}$; i Frankrig paa samme Vis $\frac{1}{4}$ af, hvad Aarslønnen overstiger 1 700 Kr.). De Beløb, der herefter er Tale om i Udlandet, er saaledes i det hele og store, navnlig ved mindre Invaliditeter, betydelig højere end, hvad der kan ydes efter den danske Lov.

Som før nævnt udgør Erstatningen hidtil for fuldstændig Invaliditet $6 \times$ Aarslønnen — denne i det højeste regnet til 800 Kr. Efter den nye Lov forhøjes Maksimum af Aarsløn, der tages i Betragtning, til 1 200 Kr. Og Aarslønnen kan ikke sættes lavere end til 600 Kr. (hidtil 300 Kr.). Samtidig er i Loven indført den Bestemmelse, at det Tal, hvormed Aarslønnen skal multipliceres, i Stedet for som hidtil altid at være 6, varierer fra 5 ved de laveste Invaliditeter til 10 ved fuldstændig Invaliditet. Ved Ændringen af Loven vil man saaledes naa til at gavne dem, der har en meget lav Aarsløn (under 600 Kr.), dem, der har en forholdsvis høj Aarsløn (over 800 Kr.), og dem, der paadrager sig en høj Grad af Invaliditet. Erstatningen for Personer,

der har paadraget sig Invaliditet, svarende til 10, 25, 50 og 100 %, vil under Forudsætning af, at de paagældende har en Aarsløn paa 1 200 Kr., andrage henholdsvis 600, 1 860, 4 560 og 12 000 Kr. Dette svarer for en 30-aarig Mand til en Rente af henholdsvis 30, 93, 228 og 600 Kr. aarlig, for en 50-aarig Mand til henholdsvis ca. 40, 125, 300 og 800 Kr.

I Tyskland vil de paagældende uanset deres Alder faa en aarlig Rente paa henholdsvis 80, 200, 400 og 800 Kr.; og overstiger Lønnen 1 200 Kr., vokser Renten altsaa. De fleste andre Steder i Udlandet stiller Forholdet sig omtrent lige saa gunstigt; og det kan herefter siges, at for Personer med lav Aarsløn og forholdsvis lav Invaliditetsgrad vil Erstatningen i Udlandet være mindst dobbelt saa stor som efter den ny danske Lov. For Personer med en højere Invaliditetsgrad vil Erstatningen ogsaa, naar det gælder yngre Personer, være adskilligt lavere her end i Udlandet; naar det drejer sig om gamle, derimod nær op imod eller endog lige saa stor som Udlandets. Endelig vil Erstatningen for Personer, hvis Indtægt ligger over Maksimumet 1 200 Kr., selvsagt være lavere her end i de Lande, hvor man medregner en højere Løn.

I Dødstilfælde ydes der forholdsvis mere her end i Udlandet. Der ydes som Regel Enken en Rente paa en Snes Procent af afdødes Aarsløn. Her skal efter den nye Lov ydes en Kapital paa $5 \times$ Aarslønnen (Minimum 3 000 Kr., Maksimum 6 000 Kr.).

De skete Ændringer vil selvsagt betyde forøgede Udgifter for Arbejdsgiverne. For de Arbejdsgivere, der har Ansvar efter de gældende Love, vil samtlige ved Loven paalagte forhøjede Byrder, skønsvist beregnet,

andrage gennemsnitlig ca. 50 %'s Forhøjelse for Industrien, ca. 40 % for Landbruget. Gennemsnitlig, thi Forhøjelsens Størrelse vil i høj Grad være afhængig af, om den enkelte Arbejdsgiver anvender meget billig, dyrere eller meget dyr Arbejdskraft. Dertil kommer Byrden for de Arbejdsgivere, der efter den hidtil gældende Lovgivning har været fritaget for Forsikringsansvar. Hvor meget den vil andrage, lader sig kun meget tilnærmelsesvis angive, idet Risikoen, der dog i alt Fald for en stor Dels Vedkommende antagelig er meget lav, ikke kendes.

Hvor stor den samlede Byrde herefter vil blive for Danmarks samtlige Arbejdsgivere, lader sig derfor kun tilnærmelsesvis afgøre. Jeg skal blot anføre følgende, der dels viser, hvad den nugældende Lovgivning koster, og dels anvendt med Skønsomhed kan give nogen Vejledning. I de 17 Aar, Loven af 1898 har virket, er der efter denne Lov udbetalt ialt 10½ Mill. Kr. i Døds- og Invaliditetserstatning. Efter Loven af 1905 er der i 10 Aar udbetalt knap 1 Mill. Kr., efter Loven af 1908 er der i 7 Aar udbetalt godt 2½ Mill. Kr. Tages Tallene for 1915 (det sidste Aar, for hvilket Opgørelse foreligger), viser det sig, at Erstatningerne for Industriens Vedkommende har andraget ca. 750 000 Kr., for Søfartens Vedkommende godt 100 000 Kr. og for Landbrugets Vedkommende godt 400 000 Kr., altsaa ialt ca. 1 250 000 Kr. Om Dagpengenes samlede Størrelse foreligger intet sikkert; saa vidt skønnes kan, udgør de et Beløb svarende til 15—20 % af Erstatningsbeløbene. Man kommer herefter op paa et Tal af ca. 1½ Million. Hertil skal lægges Administrationsomkostningerne, der sikkert

andrager omkring $\frac{1}{4}$ Million. Arbejdsgivernes Udgift andrager saaledes i Øjeblikket ca. $1\frac{3}{4}$ Million Kr. aarlig. Som før nævnt vil Forhøjelsen for de Arbejdsgivere, der i Øjeblikket har Erstatningsansvar, antagelig andrage ca. 40 % for Landbrugets Vedkommende, ca. 50 % for Industriens Vedkommende. Hvis Loven ikke udvidede Forsikringen til nye Kredse, vilde den aarlige Udgift da for Arbejdsgiverne efter den ny Lov blive omtrent $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr., d. e. $5\frac{1}{2}$ Kr. pr. forsikret Arbejder. Efter den ny Lov udvides Forsikringen som før nævnt til ca. 350 000 ikke hidtil forsikrede Personer.

Spørgsmaalet bliver da det, hvor stor Præmien vil blive for disse ny tilkommende. Rent umiddelbart vilde man være tilbøjelig til at antage, at den vil blive lavere end for de hidtil forsikrede. Men det bør her ved erindres, at af de hidtil forsikrede falder ca. $\frac{2}{3}$ paa Landbruget, for hvilket Risikoen er lav, medens omvendt den væsentlige Del af Udvidelsen falder paa Industrien og Haandværket. Ganske vist er Risikoen for de hidtil uforsikrede Arbejdere i Byerhvervene mindre end for de hidtil forsikrede i disse Erhverv; men den er dog vist større end for Landbruget. Administrationen af de mange smaa Forsikringer vil vel ogsaa blive ret dyr. Jeg vil derfor antage, at alle Forhold taget i Betragtning vil Gennemsnitspræmien for alle 800 000 forsikrede ikke blive i alt Fald væsentlig lavere end de før nævnte $5\frac{1}{2}$ Kr. pr. Mand; d. v. s. den samlede aarlige Udgift for Arbejdsgiverne vil blive ca. $4\frac{1}{2}$ Mill. Kr. mod nu ca. $1\frac{3}{4}$ Mill. Kr., altsaa en Forhøjelse i Forhold til den nuværende Udgift paa noget mere end 150 %.

M. H. t. Forsikringens Organisation og Admini-

stration vil jeg først gøre et Par Bemærkninger om Forholdene i Udlandet. I England er Forholdet naturligvis mindst indviklet. Arbejdsgiverne har ingen Forsikringspligt. Arbejdsgiver og Arbejder maa i første Instans forhandle sig til Rette om Erstatningen; kan de ikke enes, skal de delegere Overenskomstretten til af dem dertil udvalgte Personer; kan disse ikke enes, skal de vælge en Opmand til Sagens Afgørelse; kan de ikke enes om en saadan, da afgøres Sagen af Dommeren i Grevskabsdomstolen (County Court), hvis Afgørelse kan appelleres til en højere Domstol.

I Tyskland bæres Forsikringen af Berufsgenossenschaft, paa Gensidighed hvilende Forsikringsforeninger af Arbejdsgivere, tilhørende visse Erhvervsgrøne eller flere beslægtede Erhverv for hele Riget under ét eller inden for et større Omraade. „Født“ Medlem er enhver erhvervsdrivende, hvis Virksomhed tilhører nogen eller nogle af de Erhverv, som omfattes af paagældende Berufsgenossenschaft, og som har sit Sæde inden for dens Omraade. Af saadanne Berufsgenossenschafter findes ialt 116 (67 for Industrien, 49 for Landbruget). Bestyrelsen vælges af og blandt Arbejdsgiverne og er ulønnet. Foreningens Virksomhed bestaar ikke alene i Paaligning og Opkrævning af Præmier, men den afgør ogsaa i første Omgang Erstatningskravene. Tilsynet med Foreningerne udøves af Statsinstitutionen Reichsversicherungsamt. Deres Afgørelser kan appelleres til Oberversicherungsamt og Reichsversicherungsamt. Hele Ordningen er meget indviklet. I Sverige vil Ordningen fra næste Aar være omtrent den samme som hidtil i Holland. Riksförsäkringsanstalten vil fra da af være baade Bærer af

Forsikringen og afgørende Myndighed. Arbejdsgiverne kan danne gensidige Foreninger til Overtagelse af Risikoen efter Loven, men enhver Arbejdsgiver, der har Forsikringspligt og ikke er Medlem af en saadan Forening, betragtes uden videre som havende forsikret i R. F. A. Den private Forsikringsvirksomhed vil herefter formelt være udelukket fra at bære Risiko efter Loven. Dog kan en Arbejdsgiver faa Lov til selv at bære Risikoen efter Loven, naar der stilles tilstrækkelig Sikkerhed, eller naar der ved Arbejdsgiverens Soliditet skønnes at være tilstrækkelig Sikkerhed for, at de hos ham tilskadekomne vil kunne opnaa deres Krav efter Loven, og som saadan Sikkerhed vil antagelig ogsaa blive taget for god et Forsikringsdokument, udstedt af et behørigt registreret privat Forsikringselskab. Det er de gensidige Selskaber og R. F. A., der hver for sine Forsikrings Vedkommende afgør Forsikringskravene, dog under Appel til Forsikringsraadet. Saa vel dette som R. F. A. er Statsinstitutioner. Hvis Arbejdsgiveren enten direkte eller indirekte gennem Forsikring i Aktieselskaber selv bærer Risikoen, skal Riksförsäkringsanstalten (eller vedkommende gensidige Foreninger) fastsætte eller i det mindste kontrollere Erstatningsbeløbene, og desuden skal der af den paagældende Arbejdsgiver ydes et Forvaltningsbidrag til de ved Loven normalt indstiftede Forsikringsbærere. Endelig har Norge Statsanstalt i Renkultur. Riksforsikringsanstalten bærer hele Forsikringen og afgør alle Erstatningsspørgsmaal. Dog findes en Appelkommission, og visse af R. F. A.'s Afgørelser kan indbringes for Domstolene.

Herhjemme bæres Forsikringen i Øjeblikket næsten

helt af de private af Indenrigsministeren dertil anerkendte Forsikringsselskaber, gensidige og med begrænset Ansvar, ialt ca. 20; thi omend der ikke for Industriens Vedkommende er Forsikringspligt, er det faa Arbejdsgivere, der nu selv bærer Ansvaret. Jo mere man udvider Forsikringen, jo større Erstatningerne bliver, og jo ringere Præmier det drejer sig om paa Grund af den lave Risiko, man naar ned til, jo mere rummer denne Ordning selv med Forsikringspligt en Fare. Passer Folk selv ikke paa at tegne Forsikringen, og undgaar nogle Arbejdsgivere Selskabernes Agents Opmærksomhed, maa vedkommende selv udrede Beløbet, om han kan. Hidtil har Raadet ikke kendt mange Tilfælde, hvor der ikke er fundet Dækning; men saadanne Tilfælde indtræffer dog, selv for Landbrugets Vedkommende, hvor der gælder Forsikringspligt; for Industriens Vedkommende drejer det sig for samtlige Aar om ialt ca. 40 000 Kr., for Landbrugets Vedkommende om ca. 4 000 Kr.; selvfølgelig er der i disse Tilfælde foretaget Udpantning, hvis der var Udsigt til nogen Dækning.

Den ny Lov indfører nu Forsikringspligt; Undladelse af at opfylde den straffes med Bøder fra 50 til 500 Kr., og det skal iøvrigt paahvile det i Henhold til Fabrikloven af 29. April 1913 ansatte Tilsynspersonale, deriblandt de kommunale Tilsynsmænd, samt Politiet at føre Tilsyn med Forsikringspligtens Overholdelse. Dog skal det bemærkes, at Indenrigsministeren efter Indstilling af Arbejderforsikrings-Raadet kan fritage en under Loven hørende Arbejdsgiver for Afgivelse af Risikoen til et anerkendt Selskab mod, at han stiller en af Ministeren nærmere fastsat Sikkerhed

for Opfyldelsen af sine Forpligtelser i Tilfælde af Ulykke. Denne Bestemmelse er tænkt som en Ventil, at benytte, hvis der skulde fremkomme en Ringdannelse inden for Forsikringsselskaberne. Faren herfor er forhaabentlig i Øjeblikket ikke saa stor, selv om der allerede er oprettet et „Ulykkesforsikringsforbund“ af en noget anden Karakter end dem, Loven omhandler!

Med Hensyn til Redere for Skibe, der er maalt til mindst 20 Rg. T. brutto, gælder, at de qua Redere skal være Medlemmer af et for dem under gensidigt Ansvar oprettet Forsikringsforbund. Alle andre forsikringspligtige Ejere eller Brugere af Skibe, Fartøjer m. v. skal paa samme Vis være Medlemmer af Forsikringsforbundet for Fiskere og Søfolk. Det bliver de paa-gældende Forbunds Sag at sørge for, at de Redere, der efter Loven skal være Medlemmer, virkelig er det; i hvert Fald skal Forbundene udrede alle Erstatninger, der falder paa Arbejdsgivere, der skal være Medlemmer af dem. Alle andre forsikringspligtige Arbejdsgivere kan overføre deres Risiko til hvilket som helst anerkendt Forsikringsselskab, gensidigt eller med begrænset Ansvar. I A. F. R.'s Udkast, som det i 1911 tilsendtes Indenrigsministeren, fandtes Bestemmelser om flere Forsikringsforbund, nemlig for Handelens og Haandværkets Vedkommende. Thi medens man vel mente, at forsikringspligtige Arbejdsgivere som Regel selv maa afgøre, til hvilket anerkendt Forsikringsselskab de vil overføre deres Risiko, mente man, at det vilde være indiceret at paalægge de smaa Arbejdsgivere, hvis Virksomhed ofte er kortvarig og ganske ukontrollabel, at være Medlemmer af for saadanne Arbejdsgivere oprettede Tvangssammenslutninger, der som Forsik-

ringsbærere i det væsentlige vilde komme til at svare til de tyske Berufsgenossenschaften. Man mente, at der var en Fare for, at den private Forsikring ikke magtede den Opgave at drage Omsorg for, at der i ethvert givet Tilfælde var en Forsikring i Kraft, naar det drejede sig om saadanne smaa Forsikringer. Og saa vilde Akkvisitionsprovisionen kunne blive ringe, ingen Arbejdsgiver vilde ruineres, fordi han ikke havde betalt sin Præmie. Forbundene, der kunde være faglige eller i hvert Fald bestaa af faglige Afdelinger, vilde have lettere end et almindeligt Forsikringsselskab ved at opkræve Præmierne, hvilket de i øvrigt vilde have en langt større Interesse i end Forsikringsselskaberne, da de under alle Omstændigheder skulde betale Erstatningerne.

Forsikringsselskaberne var imidlertid ikke begejstrede for paa dette Felt at udelukkes, og de mente, at det ikke vilde volde nogen særlig Vanskelighed at faa tegnet Forsikring for saa godt som alle de ganske smaa Virksomheder inden for Haandværk og Handel, og at Akkvisitions- og Administrationsomkostningerne ved disse Forsikringer ikke vilde blive særlig store.

Resultatet blev, at der intet blev af de omhandlede Forsikringsforbund. Til Gengæld for, at Selskaberne saaledes har faaet hele Forsikringsmarkedet, har de erklæret sig tilfredse med en ved Loven indført Bestemmelse, hvorefter samtlige anerkendte Selskaber i Forhold til deres Præmie af pligtige Forsikringer i Forening skal udrede Erstatningen i Tilfælde, hvor ingen Forsikring er i Kraft, og hvor ingen eller ikke fuld Dækning kan opnaas hos Arbejdsgiveren. Mod denne Ordning kan

der for øvrigt heller næppe fra Arbejdsgivere og Selskaber fremsættes afgørende teoretiske Indvendinger, naar Selskaberne faar hele Forsikringen, og naar man opfatter Ulykkesforsikringen som en Byrde, der kollektivt paalægges Landets Arbejdsgivere. Ved denne Ordning er der nu sørget for, at der i alle Tilfælde vil være Erstatning til de tilskadekomne, men Vejen vil jo rigtig nok kunne komme til at gaa over Arbejdsgiveres „Lig“. Der skulde jo imidlertid nødig ved en Lov som denne skabes økonomisk Ruin for nogen, og det vilde derfor være i høj Grad ønskeligt, om denne Bestemmelse vilde komme til at koste Forsikringsselskaberne meget lidt, helst slet intet, saa at man inden længe fuldstændig havde glemt, at denne Bestemmelse overhovedet eksisterer.

Under Lovens Behandling paa Rigsdagen blev der fra socialdemokratisk Side lyst efter en Statsanstalt. Selvfølgelig vil det være noget betænkeligt paa nærværende Tidspunkt, hvor adskillige Forsikringsselskaber væsentlig virker paa Basis af lovpligtige Forsikringer, at indføre en Monopolanstalt med fuldstændig Udelukkelse af de private Selskaber; højst kunde der vel være Tale om for Ulykkesforsikringens Omraade at oprette en lignende Anstalt som Statsanstalten for Livsforsikring. En saadan Ordning grundet paa samme Maade som i Sverige vilde vist have været ret heldig; men vi savner herhjemme Erfaring paa dette Omraade. Indenrigsministeren stillede i Udsigt, at Raadet skulde anstille Undersøgelser vedrørende Muligheden for Overgang til en Statsanstalt. Hvert 3die Aar afholdes der nordiske Ulykkesforsikringsmøder, hvorpaa er repræsenteret A. F. R., Riksforsikringsanstalten og Riksför-

säkringsanstalten, og hvor der drøftes i Forvejen vedtagne og forberedte Emner. Paa det Møde, der til Eiteraaret skal afholdes her i Kjøbenhavn, vil der fra norsk Side blive redegjort for Administrationen efter de norske sociale Forsikringslove.

Afgørelsen af Erstatningskravene skal som hidtil ligge hos A. F. R. Efter den hidtil gældende Lovgivning har det været saa, at visse af Raadets Afgørelser kunde indankes for Indenrigsministeren. Spørgsmaalet om, hvorvidt de kunde indbringes for Domstolene, har staaet uløst. Nu er det løst derhen, at Spørgsmaalet angaaende Erstatningens Størrelse og lignende endeligt afgøres af Raadet. Spørgsmaal af social Karakter, f. Eks. om der foreligger en Bedriftsulykke, kan indbringes for Indenrigsministeren, men ikke for Domstolene. Spørgsmaal af juridisk Karakter, f. Eks. om hvem der i givet Tilfælde er forsikringspligtig Arbejdsgiver, og om en Virksomhed eller et Arbejdsforhold hører under Loven, kan indbringes for Domstolene, dog først efter at have været forelagt Indenrigsministeren. Ganske vist er det nu ved kgl. Anordning bestemt, at disse Sager indtil den ny Retsplejelovs Ikrafttræden skal behandles gæsteretsvis. Sagernes endelige Afgørelse vil dog ved de mange Instanser kunne forhales. Jeg vilde derfor absolut have foretrukket, om der var blevet oprettet en særlig, sagkyndig Appelinstant, hvis Afgørelser var endelige og kunde falde hurtigt. Er der noget Omraade, hvor en hurtig Afgørelse er af vital Interesse, er det paa det her omhandlede.

Til Slut skal jeg blot om det sjette Programpunkt udtale, at Forholdet efter den ny Lov vil være det, at

enhver Arbejdsgiver og enhver selvstændig erhvervsdrivende, hvis Aarsindtægt ikke overstiger 1 200 Kr. paa Landet, 1 500 Kr. i Byerne og 1 800 Kr. i Hovedstaden, vil kunne tegne frivillig Forsikring for sig selv og eventuelt tillige for sin Hustru efter Lovens Regler, saaledes at Statskassen skal yde Tilskud til Forsikringen. For Landbrugeres Vedkommende kræves det dog ogsaa, at den paagældendes Ejendom til Ejendomsskyld til Staten ikke er vurderet til et Beløb af over 8 000 Kr. Statskassens Tilskud, der alene maa anvendes til Nedsættelse af Præmien, udgør for Søfartens og Fiske-riets Vedkommende Halvdelen af de af de to Forsikringsforbund til saadanne Forsikringer udbetalte Erstatninger, for de øvrige Erhvervs Vedkommende $\frac{2}{5}$ af den Præmie, der uden saadant Tilskud vilde have paahvilet de paagældende. Denne Forskel i Beregningen af Statstilskudet er begrundet i praktiske Forhold; reelt skulde der ikke blive nogen Forskel paa Statstilskudets Andel i den samlede Præmie for de forskellige Erhverv. Det maa utvivlsomt siges at være særdeles heldigt, at man saaledes opmuntrer mindre Arbejdsgivere, hvis økonomiske Forhold ikke afviger væsentlig fra Arbejdernes, til at holde sig forsikret mod Følger af Ulykkestilfælde. Derimod kan det næppe siges at være samfundsøkonomisk begrundet, naar Loven foreskriver, at Statstilskudet skal ydes ikke blot til de paagældendes egen Forsikring, men ogsaa til den pligtige Forsikring af deres Arbejdere (uanset iøvrigt om de to Forsikringer tegnes i Forbindelse med hinanden). Betragter man nemlig Ulykkesforsikringen som en Driftsudgift, er der fra et økonomisk Synspunkt næppe mere Anledning til at give Statstilskud til Forsikringer af Arbejdere hos

smaa end hos store Arbejdsgivere. Hvor meget dette Statstilskud vil komme til at andrage, er ikke let at udtale sig om, da det vil afhænge af, hvor mange Arbejdsgivere der benytter sig af Adgangen til at tegne frivillig Forsikring. Med mindre end $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. aarlig slipper Statskassen dog næppe, og Beløbet kan let blive adskilligt større.
